

ÜDY 1-2-3-4

ODY 1-2-3-4

ULUSLARARASI: ÜDY-ODY 1-3

ÜNİTE 9

Ulusal ve Uluslararası Sözleşmeler

Sözleşmenin kurulması, satış, taşıma sözleşmesi ve uyuşmazlık çözümü

🕒 Okuma süresi: 16 dakika

BU ÜNİTEDE

Bir sözleşmenin ne zaman kurulduğunu, hangi şekilde yapılması gerektiğini, satışta riskin ne zaman alıcıya geçtiğini ve uluslararası taşımada kullanılan belgeleri öğreneceğiz. Bugün **6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu** uygulanır.

9.1 · BORÇ İLİŞKİSİ

Sözleşme bir borç ilişkisidir

Borçlar hukuku, kişiler arasındaki alacak-borç ilişkilerini düzenler. Bugün **6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu** (2012) uygulanır.

Alacaklı

Borçlu

Edim

Edim, borçlunun yapmak ya da yapmamakla yükümlü olduğu davranıştır: bir şey vermek, yapmak ya da yapmamak.

▲ DİKKAT EDİN

“Sözleşme” borç ilişkisinin unsuru **değildir**; borç ilişkisini doğuran kaynaklardan biridir.

9.2 · KURULMA

Sözleşme nasıl kurulur?

ÜÇ ADIM: İCAP → KABUL → SÖZLEŞME

İcap

ilk teklif;
esaslı unsurları
içermeli

Kabul

açık ya da
örtülü (davranışla)
olabilir

Sözleşme

iradeler karşılıklı
ve birbirine
uygun

- ◆ **Hazır olanlar** arasında (yüz yüze, telefonda) sözleşme, kabulün açıklandığı anda kurulur.
- ◆ **Hazır olmayanlar** arasında (mektup, e-posta) sözleşme, kabul icapçıya **ulaştığında** kurulur; hükümlerini kabulün **gönderildiği andan** itibaren doğurur.
- ◆ Süreli icapta icapçı, süre sonuna kadar teklifiyle bağlıdır.

9.3 · ŞEKİL

Sözleşme hangi şekilde yapılır?

Kural **şekil serbestisidir**: kanun özel bir şekil istemiyorsa sözleşme sözlü de kurulabilir.

Şekil	Açıklama
Yazılı	Metin ve imza . Güvenli elektronik imza, el yazısı imzayla aynı hükümdedir.
Resmî	Noter ya da tapu memuru önünde yapılır; aksi ispatlanana kadar doğru kabul edilir.
Geçerlilik şekli	Uyulmazsa sözleşme geçersiz olur.
İspat şekli	Sözleşme geçerlidir ama yalnız o şekilde ispatlanabilir.

AKILDA TUTUN

Kanunun istediği şekle uyulmadan yapılan sözleşme **hükümsüzdür**.

9.4 · GEÇERLİLİK

Hangi sözleşme geçersizdir?

Kesin hükümsüz

Kanuna, ahlaka, kamu düzenine aykırı ya da konusu imkânsız sözleşmeler. Hiç doğmamış sayılır.

İptal edilebilir

Yanılma, aldatma ya da korkutma ile yapılan sözleşmeler. Mağdur taraf **1 yıl** içinde bağlı olmadığını bildirebilir.

Borç yerine getirilmezse

Alacaklı borcun zorla ifasını, zararının tazminini ya da sözleşmeden dönmeyi isteyebilir. Genel zamanaşımı **10 yıl**, kira ve faiz gibi dönemsel edimlerde **5 yıldır**.

9.5 · SÖZLEŞME TÜRLERİ

Amaçlarına göre sözleşmeler

Grup	Örnekler
Mülkiyeti devreden	Satış · Bağışlama · Trampa
Kullandıran	Kira · Finansal kiralama (leasing) · Kullanım ödöncü · Tüketim ödöncü (karz)
İş görme	Hizmet · Eser (istisna) · Vekâlet · Saklama (vedia) · Taşıma
Teminat	Kefalet · Garanti
Yeni türler	Franchising · Factoring · Tek satıcılık · Kredi

9.6 · SATIŞ

Satış sözleşmesi

Satışın üç esaslı unsuru: **satılan şey, bedel** (semen) ve bunların değişimi konusunda **anlaşma**.

- ◆ Bedel belirlenmemişse, sipariş günü ve yerindeki **piyasa fiyatı** esas alınır.
- ◆ Yabancı para borcu vadesinde ödenmezse alacaklı, vade ya da ödeme günündeki kurla **TL** ödenmesini isteyebilir.

AKILDA TUTUN

Taşınır satışında yarar ve hasar, kural olarak malın **teslimiyle** alıcıya geçer. Mal alıcıya gönderiliyorsa hasar, **taşıyıcıya teslimle** geçer.

▲ DİKKAT EDİN

Eski kitaplarda "hasar sözleşmenin yapılmasıyla alıcıya geçer" yazar. 2012'den beri kural **teslimdir**.

9.7 · TAŞIMA SÖZLEŞMESİ

Taraflar ve kişiler

Kişi	Rolü
Gönderen	Taşıyıcıyla sözleşmeyi kendi adına yapan kişi; malın sahibi olması gerekmez.
Taşıyıcı	Ücret karşılığı taşımayı üstlenen kişi; taşıtın sahibi olması gerekmez.
Gönderilen	Malın teslim edileceği kişi (alıcı).
Notify	Yük gelince haber verilecek taraf.

SINAVDA SORULUR

Taşıma sözleşmesinin unsurları: eşyayı taşımayı üstlenmek, konunun eşya olması ve **ücret**.
Taşıyıcının aracın maliki olması unsur **değildir**.

Ambalajlama ve gümrük belgelerinin hazırlanmasından **gönderen** sorumludur.

9.8 · TAŞIMA BELGELERİ

Taşıma türüne göre belge

Taşıma	Belge
Denizyolu	Konşimento (Bill of Lading, B/L) — kıymetli evrak niteliğinde
Karayolu	CMR belgesi (uluslararası) · taşıma senedi (yurtiçi)
Havayolu	AWB (Air Waybill)
Demiryolu	CIM taşıma senedi (Railway Bill)

Belgede taraflar, malın işaretleri ve **kap adedi**, tarifi, **brüt ağırlığı**, hacmi, araç, yükleme-aktarma-varış yerleri, tarih ve navlun yer alır.

9.9 · YOLCU TAŞIMA

Bilet ve grup taşıması

- ◆ Düzenli yolcu taşımasında her yolcuya **ayrı bilet** düzenlenir; bir koltuk iki kez satılamaz, ruhsattaki koltuk sayısı aşılamaz.
- ◆ Bilet, sefer saatine **12 saat kalana kadar** tam ücretle iade edilir; sefer başlayana kadar **açık bilet** düzenlenebilir.
- ◆ Tarifersiz (grup) taşımalarında taraflar, güzergâh, tarih, yolcu sayısı, ücret ve sigorta bilgilerini içeren **taşıma sözleşmesi** yapılır, **fatura** düzenlenir ve bir nüshası araçta bulunur.

▲ DİKKAT EDİN

Eski kitaplarda "24 saat öncesine kadar tam iade, 12 saate kadar açık bilet" yazar. Kural **Mayıs 2026**'da değişti.

9.10 · YÜK BİRİMLERİ

Treyler, konteyner, palet

Birim	Bilinmesi gereken
Tır treyleri	Standart boy 13,60 m ; 5 dingilli katarın azami ağırlığı Türkiye ve Avrupa'da genelde 40 ton
Konteyner	Genişlik ve yükseklik 8 kadem ; boy 20 kadem (TEU) ya da 40 kadem (FEU)
Konteyner türleri	Kuru yük · Dökme yük · Frigorifik (soğutmalı) · Tank · Açık üstlü, flat-rack
Palet	Yükü birimleştiren, forkliftle taşınan standart tava

AKILDA TUTUN

Parsiyel (grupaj) karayolu taşımasında navlun çoğu zaman **3 m³ = 1 ton** eşitliğiyle hesaplanır; hangisi büyükse o esas alınır.

9.11 · UYUŞMAZLIK

Uluslararası anlaşmazlıklar nasıl çözülür?

1

Dostane çözüm

taraflar kendi aralarında görüşür

2

Arabuluculuk / uzlaştırma

tarafsız kişi öneride bulunur, karar vermez

3

Tahkim

hakem bağlayıcı karar verir: ICC, UNCITRAL ya da ad hoc

4

Mahkeme

devlet yargısı

- ◆ Tahkim, sözleşmede ya da yazışmalarda **açıkça kararlaştırılmalıdır**.
- ◆ Yabancı hakem kararı Türkiye’de **tenfiz** kararıyla uygulanır; Türkiye **New York Sözleşmesi**’ne taraftır.

9.12 · KONVANSİYONLAR

Uluslararası taşımanın temel metinleri

Metin	Konusu
CMR	Karayolu eşya taşıma sözleşmesi
AETR	Sürücülerin çalışma ve dinlenme süreleri
ADR	Tehlikeli malların karayoluyla taşınması
TIR	Gümrük mühürlü transit taşıma
ATP	Bozulabilir gıdaların soğutmalı taşınması
CIM / COTIF	Demiryolu taşıması
Montreal	Havayolu taşıması
Viyana (CISG)	Uluslararası mal satışı; Türkiye 2011'den beri taraf

SIRADAKİ ADIM

Çalışmaya devam edin

ÜDY Dijital Eğitim Kitabı

Diğer ünitelere geçmek için dokununuz

ÜDY · ODY Deneme Sınavları

Kendinizi denemek için dokununuz

YENİ ÜMİT ÜST DÜZEY YÖNETİCİ KURSU

📍 Camlı Kahve Meydanı, Mareşal Çakmak, Bağcılar
Cd. No: 114/2, 34610 Güngören/İstanbul

☎ (0212) 641 92 94

💬 WhatsApp: 0 530 957 79 13

SOSYAL MEDYA HESABIMIZ

📘 facebook.com/udybelgeleri

EĞİTMEN NOTU

Bu üniteyi tamamladınız. Sınav notlarınızı bir kez daha gözden geçirip deneme sınavıyla kendinizi ölçmenizi öneririz. Başarılar dileriz.